

Dziedzictwo, które trwa

Jubileuszowy Magazyn
Muzeum Wsi Kieleckiej

Nr 2/2026 (4)

Na zdjęciu od lewej: Katarzyna Korus – Dyrektor Muzeum Wsi Kieleckiej,
Renata Janik – Marszałek Województwa Świętokrzyskiego,
Małgorzata Krzywda – Kierownik Parku Etnograficznego w Tokarni, fot. Mariusz Łężniak.

Dziecięcy przystanek w skansenie.

Zobacz nowy plac zabaw w Tokarni.

Park Etnograficzny w Tokarni wzbogacił się o wyjątkową atrakcję – plac zabaw. W uroczystym otwarciu wzięła udział Renata Janik, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego.

Nowa przestrzeń rekreacyjna, zlokalizowana tuż za kasami biletowymi, zajmuje blisko 400 m². To, co wyróżnia ten obiekt na tle typowych placów zabaw, to jego stylistyka. Wszystkie urządzenia zostały wykonane z naturalnych materiałów – głównie drewna

– dzięki czemu konstrukcja idealnie wpisuje się w zabytkowy krajobraz skansenu, nie naruszając jego naturalnej przestrzeni. Inwestycja o wartości 80 tysięcy złotych została zrealizowana dzięki finansowemu wsparciu Samorządu Województwa Świętokrzyskiego. Podczas otwarcia Marszałek Renata Janik podkreśliła, jak ważne jest tworzenie miejsc, które łączą pokolenia i zachęcają rodziny do aktywnego spędzania czasu w otoczeniu kultury i tradycji. Na bezpiecznej nawierzchni stanęły konstrukcje rozwijające sprawność fizyczną i wyobraźnię. Edukacyjne plansze, zjeżdżalnia, huśtawki i tory przeszkód są gotowe na przyjęcie małych odkrywców, którzy po spacerze wśród zabytkowych chałup mogą „rozładować energię” w bezpiecznych warunkach.

**Plac zabaw jest dostępny dla wszystkich gości skansenu
w godzinach otwarcia Parku Etnograficznego w Tokarni.**

Dział Finansowo-Księgowy Muzeum Wsi Kieleckiej,
fot. Mariusz Łężniak.

Dział Finansowo-Księgowy

- G**łówne zagadnienia jakimi zajmuje się Dział Księgowości to:
- prowadzenie księgi rachunkowej Muzeum – ujmowanie w księgach wszystkich dokumentów księgowych oraz weryfikacja pod względem zgodności z ustawą o rachunkowości oraz ustawami podatkowymi, oraz potrzebami Muzeum,
  - weryfikacja dokumentów pod względem formalnym i rachunkowym,
  - opracowywanie oraz kontrola wykonania planów finansowych,
  - weryfikacja wydatków pod względem zgodności z planem finansowym,
  - dokonywanie płatności związanych z funkcjonowaniem Muzeum w terminach wynikających z tych dokumentów lub umów,
  - kontrola regulowania należności Muzeum oraz podejmowanie koniecznych działań w przypadku nieterminowych zapłat lub ich braku.

Dział Inwestycji i Zamówień Muzeum Wsi Kieleckiej, fot. Mariusz Łęźniak.

Dział Inwestycji i Zamówień

Dział Inwestycji i Zamówień stanowi istotne ogniwo w strukturze organizacyjnej Muzeum Wsi Kieleckiej. Fundamentem pracy Działu jest realizacja inwestycji oraz realizacja postępowań o udzielenie zamówień zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z Ustawą Prawo zamówień publicznych.

Do głównych zadań działu należą:

- Przygotowanie i prowadzenie postępowań: od definiowania opisu przedmiotu zamówienia, przez publikację ogłoszeń, prowadzenie procedury wyboru wykonawców, aż po finalizację umów z wykonawcami.
- Weryfikacja wydatkowania środków: każda dostawa, usługa, robota budowlana poddawana jest kontroli pod kątem zgodności z wewnętrznymi regulaminami oraz krajowymi procedurami udzielania zamówień.
- Doradztwo merytoryczne: wsparcie pozostałych jednostek Muzeum w planowaniu zakupów i inwestycji.

- Muzeum Wsi Kieleckiej rozwija się dynamicznie dzięki skuteczności Działu w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Realizacja zadań inwestycyjnych opiera się na wieloźródłowym finansowaniu, które obejmuje:
- środki własne instytucji;
- dotacje celowe z Budżetu Województwa Świętokrzyskiego;
- wsparcie z Budżetu Państwa;
- fundusze Unii Europejskiej.

Dzięki staraniom działu, Muzeum zrealizowało szereg zadań modernizacyjnych z Funduszy Europejskich. Jako główne inwestycje realizowane z budżetu Unii Europejskiej należy wskazać:

Realizację projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013: „Rozbudowa Infrastruktury Parku Etnograficznego w Tokarni i Dworku Laszczyków w Kielcach” oraz „Rozbudowa Muzeum Wsi Kieleckiej – Parku Etnograficznego w Tokarni w celu zachowania dziedzictwa kulturowego – podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu”.

W ramach wskazanych projektów na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni zostało wzniesionych wiele nowych obiektów etnograficznych oraz rozbudowane zostało zaplecze administracyjno-techniczne skansenu oraz siedziby głównej Muzeum w Kielcach.

- Realizację projektu w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020: „Rozbudowa i modernizacja Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie”. Realizacja projektu pozwoliła na ukończenie trwającej blisko 10 lat inwestycji utworzenia muzeum historyczno – martyrologicznego, którego głównym celem jest zachowanie pamięci o 817 spacyfikowanych w czasie II wojny światowej wsiach polskich.

Dział Inwestycji i Zamówień realizuje działania inwestycyjne dla całego Muzeum Wsi Kieleckiej w ścisłej współpracy z pozostałymi działami, co przekłada się na konkretne efekty:

Przeniesienie zabytkowego obiektu – Dworu z Suchedniowa tzw. Kałamarzyka na teren Parku Etnograficznego w Tokarni. Dział odpowiadał za nadzór oraz prawidłowe rozliczenie prac związanych z translokacją obiektu i jego posadowieniem.

Dzięki staraniom działu, Muzeum wzbogaciło się o nowoczesną scenę. Inwestycja ta pozwoliła na podniesienie jakości organizowanych wydarzeń kulturalnych które są wizytówką regionu.

Istotną inwestycją realizowaną przez Dział była przebudowa sieci elektrycznej na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni. Inwestycja stanowi fundament bezpiecznego funkcjonowania skansenu.

Kluczowym działaniem realizowanym w 2025 r. była realizacja prac remontowych i konserwatorskich Dworku Laszczyków w Kielcach w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Dzięki pracy Działu Inwestycji i Zamówień Muzeum Wsi Kieleckiej jest dynamicznie rozwijającą się instytucją kultury, która skutecznie wykorzystuje fundusze, by chronić przeszłość dla przyszłych pokoleń.

Dział Konserwacji Zbiorów

Dział Konserwacji Zbiorów funkcjonuje w Muzeum Wsi Kieleckiej od początku lat osiemdziesiątych XX. w. W pierwszych latach swojej działalności była to Pracownia Konserwacji, a od 2017 r. Dział Konserwacji Zbiorów.

Obecnie tworzy go ośmioosobowy, zespół składający się ze specjalistów z zakresu konserwatorstwa, konserwacji i technologii drewna i plastyki.

Dział Konserwacji Zbiorów zajmuje się konserwacją zbiorów z kolekcji Muzeum Wsi Kieleckiej, w której skład wchodzi: ekspozyty z Magazynu Muzealiów znajdującego się na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni, ekspozyty wchodzące w skład wyposażenia obiektów na terenie skansenu, ekspozyty z oddziałów in situ Muzeum Wsi Kieleckiej oraz obiekty architektury.

W dziale przeprowadzane są konserwacje obiektów o podłożu tj. papier, płótno, tkanina, metal, ceramika, szkło, drewno, skóra, ekspozyty z materiałów naturalnych.

W zależności od stanu zachowania obiektów oraz stopnia zniszczeń prowadzona jest konserwacja pełna, częściowa lub zachowawcza. Rocznie prace konserwatorskie są realizowane przy około 500

obiektach zabytkowych. W ramach konserwacji podejmowane są prace przy ekspozytach ruchomych i nieruchomych, które są przykładami architektury ludowej kielecczyny gromadzonej na terenie skansenu w Tokarni i pozostałych oddziałach Muzeum.

Do najważniejszych prac przy obiektach nieruchomych można zaliczyć konserwację kościoła z Rogowa, który został translokowany na teren skansenu w Tokarni. Pod koniec lat 90-tych przy obiekcie przeprowadzono prace konserwatorskie obejmujące zarówno konserwację drewna jak i konserwację polichromii. Pod nadzorem ówczesnej Pracowni Konserwacji przeprowadzono również szereg prac przy translokowanych na teren skansenu obiektach. (m.in. Konserwacja Dworu w Suchedniowie, konserwacja Plebanii z Goźlic i inne).

Pracownicy działu podejmują również działalność prewencyjną, obejmującą nadzór nad stanem zachowania muzealiów podczas ich przechowywania, ekspozycjonowania, udostępniania i transportowania. W ramach profilaktyki konserwatorskiej prowadzony jest monitoring warunków mikroklimatycznych (temperatury, wilgotności, poziomu natężenia oświetlenia) na salach ekspozycyjnych i w magazynach muzealnych.

W Dziale przygotowywane są dokumentacje i opinie prac konserwatorskich, restauratorskich i renowatorskich realizowanych w Muzeum. Regularnie dokonywane są przeglądy stanu zachowania ekspozytów. Pracownia Konserwatorska Muzeum przygotowuje projekty prac na konserwację zewnętrzną ekspozycji

Dział Konserwacji Zbiorów Muzeum Wsi Kieleckiej, fot. Mariusz Łężniak.

tów, sprawując jednocześnie nadzór nad przeprowadzanymi pracami, które dofinansowywane są przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego. Do najważniejszych konserwacji zewnętrznych wykonywanych według projektu i pod nadzorem Działu Konserwacji Zbiorów można zaliczyć:

- konserwację polichromii z Dworu z Mirogonowic,
- konserwację ołtarzy bocznych z kościoła z Rogowa,
- konserwację ołtarza głównego z kościoła z Rogowa,
- konserwację ambony z kościoła z Rogowa,
- konserwację eksponatów z obozów Auschwitz-Birkenau i Gross-Rosen oraz Hasag,
- konserwację tabernakulum oraz rzeźb anioła i Chrystusa z kościoła z Rogowa ,
- konserwację 5 oleodruków i 9 książek ze zbiorów Muzeum Wsi Kieleckiej,
- konserwację 5 chorągwi z wizerunkami świętych z kościoła z Rogowa,
- konserwację 2 oleodruków i 14 książek ze zbiorów Muzeum Wsi Kieleckiej,
- konserwację karawanu z Wiślicy,
- konserwacja 7 książek ze zbiorów Muzeum Wsi Kieleckiej.

Konserwatorzy na bieżąco podnoszą swoje kwalifikacje, biorąc udział w konferencjach, szkoleniach, warsztatach itp., współpracując z ekspertami i instytucjami zewnętrznymi.

Pracownicy działu konserwacji zbiorów zajmują się również tworzeniem opraw artystyczno – informacyjnych, które wpływają na wizerunek muzeum, imprez oraz wystaw. Są to m.in. drewniane dekoracje plastyczne wpisujące się w etnograficzny klimat muzeum tj. drewniane napisy informacyjne, tła scen, dekoracje scenograficzne zdobiące sceny podczas wydarzeń mających miejsce w Muzeum, atrapy imitujące żywność podawaną na wsiach itp.

Dział Etnografii Muzeum Wsi Kieleckiej, fot. Mariusz Łęźniak.

Dział Etnografii

Dział Etnograficzny to ważna część Muzeum Wsi Kieleckiej, stanowiąca jeden z filarów jego funkcjonowania w zakresie zachowywania, gromadzenia oraz udostępniania artefaktów dziedzictwa kulturowego.

Od początku istnienia jego kompetencje nie zamykały się jedynie w ramach działalności badawczej, choć ta stanowi priorytet jego pracy.

Pracownicy działu organizują oraz biorą udział w konferencjach i sympozjach naukowych i popularnonaukowych, a także w wydarzeniach i inicjatywach o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim. Integralną i ważną część zadań działu stanowi przygotowanie własnych autorskich publikacji (indywidualnych lub zbiorowych), dotyczących zagadnień szeroko rozumianej etnografii regionu Kielecczyny oraz zróżnicowanej znaczeniowo gamy artykułów do czasopism naukowych, wydawnictw pokonferencyjnych i monografii bazujących na badanych zagadnieniach.

Wizytówką działu jest licząca sześć tomów cykliczna seria wydawnicza „Kielecka Teka Skansenowska”,

w której efekty swoich badań naukowych prezentują pracownicy DE, jak również zaproszeni przez nich badacze.

Praca naukowa pracowników DE niesie z sobą również konieczność prowadzenia, często żmudnych oraz pracochłonnych, kwerend w archiwach, bibliotekach lub innych placówkach muzealnych, w poszukiwaniu informacji dotyczących historii kieleckiej wsi oraz występujących tam przejawów kultury ludowej. Ścisły związek z pracą badawczą ma również regularne tworzenie wystaw czasowych, których rozpiętość tematyczna bywa niezwykle szeroka – powstawały bowiem wystawy z zakresu kultury materialnej, kultury duchowej, obrzędowości dorocznej, tradycji rzemieślniczych, mniejszości etnicznych, jak również na temat sztuki ludowej i artystów ją tworzących. Wystawy te nie ograniczają się obszarowo jedynie do Kielecczyny, choć tych jest najwięcej. W celu edukacyjnej prezentacji innych regionów etnograficznych Polski i Europy, oraz uwidocznienia pewnych charakterystycznych różnic kulturowych powstały m.in. wystawa o węgierskiej kulturze Matyó z rejonu miasta Mezökövesd oraz cykl wystaw pt. „Poznajemy regiony etnograficzne Polski”.

Pracownicy Działu są również odpowiedzialni merytorycznie za wszystkie wystawy etnograficzne zloka-

lizowane na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni oraz w trzech obiektów in situ, czyli pozostawionych w miejscu ich pierwotnej lokalizacji.

Podstawą pracy działu jest prowadzenie badań naukowych w zakresach etnograficznym oraz historycznym. Zazwyczaj są to wyjazdy terenowe zaplanowane i prowadzone w ramach konkretnego, zdefiniowanego tematu, jak na przykład weryfikacja stanu zabytkowych drewnianych kościołów w województwie świętokrzyskim czy zagadnienia związane z obrzędowością doroczną. Ponadto pracownicy DE przygotowują wnioski o dofinansowanie swoich działań w ramach różnorodnych programów dotacyjnych MKiDN oraz innych podmiotów, jak np.: kultura ludowa i tradycyjna, EtnoPolska, Niepodległa, Rozbudowa zbiorów muzealnych czy Krajowy Plan Odbudowy. Realizacja powziętych projektów przynosiła wymierne korzyści dla zachowania dziedzictwa kulturowego regionu. Projekt „Śladami ks. Władysława Siarkowskiego. Wybrane elementy kultury duchowej na Kielecczyźnie” skutkowało powstaniem strony internetowej będącej jednocześnie zbiorem informacji na temat tradycji i obrzędowości wybranych miejscowości na Ponidziu; projekt „Zakup zabytkowego obiektu architektury drewnianej – XVIII-wieczny dworek z Suchedniowa tzw. Kałamarzyk” pozwolił poszerzyć muzealną kolekcję architektury ludowej i ofertę ekspozycyjną Muzeum o budynek o wysokich walorach architektonicznych oraz historycznych; pro-

jekt „Pocztówka do Niepodległości” pozwolił na zaktywizowanie i edukację młodzieży szkolnej w ramach obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości; Projekt „Kulturowa, naukowa i wydawnicza popularyzacja dziedzictwa po Żydach wiejskich i małomiasteczkowych. Wybrane aspekty” skutkowało publikacją naukową, dokumentującą wciąż mało rozpoznany element dziedzictwa obyczajowego wsi pt. „Żydzi wiejscy i małomiasteczkowi w obrazie wiosek i sztetli przełomu XIX i XX wieku”.

To jednak tylko kilka z wielu realizowanych przez Dział Etnograficzny projektów dofinansowywanych z środków zewnętrznych.

Poza działalnością opisaną wyżej DE bierze aktywny udział w imprezach plenerowych, nadzorując ich merytoryczne aspekty, jak również organizuje oraz przygotowuje część z cyklicznych wydarzeń pod nazwą „Rodzinne Niedziele w Skansenie”, w ramach których prezentowane są zwiedzającym wybrane elementy oraz tematy z zakresu szeroko pojętej kultury ludowej i historii kieleckiej wsi. Ponadto dział organizuje każdego roku cieszące się sporym zainteresowaniem naukowo-historyczne spotkanie pt. „Wytopki Ołowiu”. Jest to wydarzenie z najdłuższą tradycją w Muzeum Wsi Kieleckiej (w 2025 r. mieliśmy 33. edycję), upamiętniające dziedzictwo kulturowe Kielecczyzny jako regionu silnie związanego z historią górnictwa i hutnictwa kruszcowego.

Muzeum jako strażnik tożsamości. O projektach, które chronią dziedzictwo kulturowe Kielecczyzny.

Dzięki realizowanym w ostatnich latach projektom badawczym i edukacyjnym udało się podążać śladami „kieleckiego Kolberga”, ks. Władysława Siarkowskiego, ocalić od zapomnienia bezcenne wspomnienia mieszkańców i uratować zabytkowy obiekt.

Celem projektu badawczego pt. „Śladami ks. Władysława Siarkowskiego. Wybrane elementy kultury duchowej na Kielecczyźnie”, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Programu Kultura Ludowa i Tradycyjna – 2022) było wyłuskanie z pamięci mieszkańców wybranych

miejscowości Ponidzia informacji na temat dorocznej obrzędowości okołoswiątecznej i świątecznej, sposobów ochrony przed złym i nieznanym, jak również pewnych aspektów pozostałych po dawnej religijności ludowej. Tematyka była na tyle szeroka, że konieczne było zawężenie obszaru badań – etnologzy i historycy pracujący w Muzeum Wsi Kieleckiej podjęli decyzję o sięgnięciu do jednego z najlepiej poznanych przez ks. Władysława Siarkowskiego obszarów szeroko pojętej Kielecczyzny, czyli do Ponidzia. To zaś było drugim głównym celem przyświecającym projektowi – przeprowadzić badania na zbliżonym lub tym samym obszarze, na którym działał etnograf – amator, historyk i archeolog z zamiłowania – ks. Władysław Siarkowski. Dzięki jego publikacjom zachowały się bezcenne informacje dotyczące kultury ludowej Kielecczyzny z XIX wieku. Rzec można, że Siarkowski dla Kielecczyzny jest równie ważny, jak Oskar Kolberg dla całej Polski.

W toku realizacji zadania pojawiła się więc okazja do sprawdzenia, ile z dawnych elementów kultury duchowej zachowało się do dziś. Rezultaty były niezwykle interesujące, bowiem okazało się, że w niektórych przypadkach środki ochronne czy „zamawiania”

chorób pokrywały się prawie dokładnie z tym, o czym pisał kielecki etnograf. Namacalnymi rezultatami projektu jest, przede wszystkim, strona internetowa, na której znajdują się filmy z wywiadów, na których respondenci opowiadają o ważnych aspektach kultury duchowej naszego regionu. Tam również znajduje się zbiór, podzielony na kategorie, wierzeń, obrzędów i innych czynności. To swoisty katalog ukazujący jak silnie zakorzenione są elementy dawnej kultury ludowej w pamięci jeszcze dziś żyjących i funkcjonujących mieszkańców badanych miejscowości. Ponadto, dzięki dofinansowaniu wydrukowano kilkaset egzemplarzy informatora, zawierającego pełen wspomniany wyżej katalog, jak również przygotowano 15 plansz do wystawy (każda plansza zawierała informacje zebrane od jednej osoby, które zestawione były z cytowanymi z prac Władysława Siarkowskiego).

Rozmówcy wytypowani do wywiadów nie byli przypadkowi. Wśród nich znaleźli się znaczni seniorzy, pamiętający nawet czasy II wojny światowej bądź też okres tuż po zakończeniu wojny. Dawało to możliwość zarejestrowania wielu niezwykle interesujących historii i opowieści. W realizacji projektu nieocenione okazały się Koła Gospodyń Wiejskich z miejscowości takich, jak Umianowice, Sobków, Lipowica, Włoszczowice, Rębów, Motkowice czy Borszowice. To tam członkinie i członkowie KGW pomogli pracownikom Muzeum nie tylko w odnalezieniu osób chcących wziąć udział w wywiadach, ale również sami brali udział w wywiadach, dostarczając mnóstwa niezwykle istotnych informacji. Oprócz więc aktywizacji społeczności i organizacji lokalnych, projekt pozwolił na zachowanie i szerokie rozpowszechnianie zjawisk z zakresu kultury niematerialnej naszego regionu.

W kontekście projektów aktywizujących warto wspomnieć także o zadaniu dofinansowanym w ramach programu „Niepodległa”, będącego częścią programu dotacyjnego „Koalicje dla Niepodległej”. Muzeum Wsi Kieleckiej w 2020 roku zrealizowało dzięki temu „Pocztówkę do Niepodległości”, projekt edukacyjno-wystawienniczy, polegający na zwiększeniu wśród społeczności lokalnej świadomości i wiedzy na temat osób i wydarzeń związanych z walką o niepodległość Polski, jej odzyskaniem i utrwalaniem. W ramach projektu przygotowane zostały filmy edukacyjne opowiadające w przystępny sposób o polskiej walce o ponowne zaistnienie i suwerenność, ze szczególnym zaznaczeniem wątków regionalnych i najważniejszego wydarzenia jakim była Bitwa Warszawska 1920 roku, która świeżo odzyskaną niepodległość pozwoliła utrzymać. Głównym elementem projektu natomiast było przygotowanie wystawy plenerowej prezentującej pięć wielkoformatowych pocztówek związanych z polską Niepodległością. Pocztówki zostały złożone z mniejszych elementów będących jednocześnie kartami pracy uczestników. W ten sposób

powstała wystawa prezentująca z jednej strony materiały archiwalne, a z drugiej indywidualne odpowiedzi (tekstowe lub graficzne) uczestników projektu na pytanie: „Czym jest dla Ciebie Niepodległość?”.

Równie ważnym zadaniem, realizowanym przez Muzeum Wsi Kieleckiej w ostatnich latach, które miało na celu zachowanie dziedzictwa kultury materialnej, był zakup zabytkowego budynku znajdującego się w Suchedniowie – tzw. „Kałamarzyka”, który posadowiony został w sektorze małomiasteczkowym Parku Etnograficznego w Tokarni. Czas powstania budynku nie jest możliwy do precyzyjnego ustalenia, szacuje się go, na podstawie źródeł rękopiśmiennych, na ok. II poł. XVIII w. Powstał na zlecenie ówczesnych właścicieli dóbr ziemskich, którymi byli biskupi krakowscy. Mieszkali w nim administratorzy lokalnej ekonomii, a w późniejszym czasie również wyżsi urzędnicy zlokalizowanej w Suchedniowie administracji górniczej. Dotacja uzyskana została z Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w ramach programu grantowego pt. Rozbudowa Zbiorów Muzealnych. Był to projekt stanowiący precedens w muzealnictwie skansenowskim – dzięki niemu regulamin programu został rozszerzony o możliwość zakupu budynków zabytkowych.

Łukasz Wołczyk

Fenomen Procesji Emaus

Męska procesja Emaus, która od dziesięcioleci wyrusza w Wielkanocny Poniedziałek, idąc trasą wzdłuż kapliczek i krzyży parafii Suków k. Kielc, stanowi fenomen kulturowy i religijny, inspirujący działania badawcze z obszaru etnografii, antropologii, socjologii. Takie badania zrealizowałam w 2025 r., a ich pokłosiem jest książka „Fenomen Procesji Emaus w Sukowie – trwałe obyczaje kulturowe i religijne Kielecczyzny”, która ukazała się nakładem Muzeum Wsi Kieleckiej.

Tradycją tej procesji jest wyłącznie uczestnictwo mężczyzn, tak jak działo się na drodze do Emaus, gdy zmierzający tam uczniowie spotkali Zmartwychwstałego Jezusa. Nawiązując do tego ewangelicznego wydarzenia, mężczyźni parafii Suków wyruszają spod kościoła w Sukowie o godz. 6 rano, w Wielkanocny Poniedziałek, przy biciu dzwonów. W procesji idą całe pokolenia mieszkańców Sukowa w linii męskiej – dziadkowie, ojcowie, wnukowie, bracia, kuzyni. Trasa liczy około 10 km, a jej przebieg wyznacza 17 obiektów małej architektury sakralnej. Przy każdym z nich uczestnicy procesji zatrzymują się na modlitwę i sami przygotowują konkretne intencje, związane m.in. z życiem rodzinnym, z sytuacją w kraju i na świecie.

To doroczne wydarzenie zainspirowało badania źródłowe i środowiskowe, których celem było ustalenie, m.in. genezy zjawiska, motywacji uczestników, cykliczności poszczególnych elementów procesji, związków z obyczajami wiosennymi o profilu agrarnym, analizy porównawczej z podobnymi wydarzeniami w kraju. Badania terenowe zostały realizowane w obrębie parafii Suków w marcu i kwietniu oraz w grudniu 2025 roku. Badania jakościowe były prowadzone przy pomocy wywiadów opartych na kwestionariuszu, a także podczas uczestnictwa autorki – w funkcji obserwatora – w badanym zjawisku w czasie wykraczającym zasadniczo poza wyznaczony termin zjawiska. Wywiady zostały przeprowadzone z dwudziestoma czterema osobami, w wieku od 15 do 96 lat. Wszyscy respondenci są mieszkańcami parafii Suków i z nią się identyfikują.

Projekt skutkował publikacją pt. „Fenomen procesji Emaus w Sukowie – trwałe obyczaje kulturowe i religijne”. Stanowi ona kompilację badań terenowych oraz rozważań teoretycznych. Punktem wyjścia do analizy problemu były literatura przedmiotu i kwerendy muzealne.

Agnieszka Dziarmaga

FENOMEN PROCESJI EMAUS W SUKOWIE – TRWAŁY OBYCZAJ KULTUROWY I RELIGIJNY KIELECCZYZNY

Procesyjne wielkanocne przejście Emaus w Sukowie można uznać za obyczaj ludowy i obrzęd o charakterze religijnym, trwający w konkretnych realiach topograficzno-geograficznych małej ojczyzny (parafii) i odbywany w określonym czasie oraz spełniający warunki chrześcijańskiej doktryny o pielgrzymce, a także – z zakresu antropologii kulturowej – założenia ram przejścia. Emaus wykazuje cechy powtarzalności i wspólnotowości przeżycia „świętego czasu” oraz zabezpieczenia wspólnego (gromadnego) dobra duchowego. Sukowskie Emaus dowodzi ponadto transmisji pamięci w konkretnym kontekście socjokulturowym. Nie udało się ustalić pewnych, potwierdzonych w źródłach początków sukowskiego Emaus. Na podstawie źródeł wywołanych (świadczeń ustnych) można przypuszczać, że pierwsze procesje szły już przed II wojną światową. Decydującą przesłanką, zapewniającą doroczne organizowanie wydarzenia jest osobowość grupy liderów, których nazwiska powtarzają się w wypowiedziach respondentów. Procesja Emaus spełnia wobec jej uczestników i – do pewnego stopnia – obserwatorów (kobiety, potencjalni chętni z innych parafii) potrzeby natury duchowej, religijnej, emocjonalnej, społecznej we wszelkich jej złożonościach, jak kwestie odrębności, tożsamości, lokalności, trwałości.

dr Agnieszka Dziarmaga

Kalendarium Wydarzeń

Muzeum Wsi Kieleckiej
ul. Jana Pawła II 6
25-025 Kielce
tel.: 41 34 492 97 wew. 110
fax: 41 34 450 08
poczta@mwk.com.pl
www.mwk.com.pl

DZIEŃ DZIECKA W SKANSENIE
31 Maj 2026 / 11:00-16:00

XXI ŚWIĘTOKRZYSKI JARMARK
AGROTURYSTYCZNY
7 Czerwiec 2026 / 12:00-18:00

NIEDZIELA Z KONSERWACJĄ ZABYTKÓW
14 Czerwiec 2026 / 10:00-17:00

SIANOKOSY I SOBÓTKA
21 Czerwiec 2026 / 12:00-19:00

XXXIV WYTOPKI OŁOWIU
5 Lipiec 2026 / 11.00- 16.00

50-TE URODZINY MUZEUM WSI KIELECKIEJ
19 Lipiec 2026 / 11.00-16.00

RODZINNA NIEDZIELA W SKANSENIE,
SZTUKA W CHACIE I ZAGRODZIE ORAZ
MACHAJ WĘDĄ RYBY BĘDĄ
26 Lipiec 2026 / 11.00-16.00

MOTOPIKNIK ZŁOT ZABYTKOWYCH AUT
I MOTOCYKLI
9 Sierpień 2026 / 11.00-17.00

RODZINNA NIEDZIELA W SKANSENIE
ZE ŚWIĘTYM FRANCISZKIEM
23 Sierpień 2026 / 11.00-16.00

ŚWIĘTO CHLEBA
23 Sierpień 2026 / 12.00-18.00

ŚWIĘTOKRZYSKIE DOŻYŃKI WOJEWÓDZKIE
6 Wrzesień 2026 / 11.00-18.00

SMAKI JESIENI
20 Wrzesień 2026 / 12.00-17.00

RODZINNA NIEDZIELA W SKANSENIE –
PIKNIK PSZCZELARSKI
20 Wrzesień 2026 / 12.00-17.00

HUBERTUS ŚWIĘTOKRZYSKI
4 Październik 2026 / 11.00-16.00

NAJLEPSZA GOSPODYNIA I GOSPODARZ
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
18 Październik 2026 / 11.00-16.00

KIERMASZ ŚWIĄTECZNY
20 Grudzień 2026

DZIEŃ WALKI I MĘCZEŃSTWA WSI POLSKIEJ
83. ROCZNICA PACYFIKACJI WSI MICHNIÓW
12 – 13 lipca 2026 / 14.00-17.00